

Dopisi in novice.

Iz Ptuja. Oznaniło. Učiteljsko društvo ptujskega okraja hode imelo svoj prihodnji shod dne 2. decembra t. l. pred poldnem ob 10. v znani sobi mestne šole v Ptuju. Društveni predstojnik.

Iz Celovca. (Sklepi družbe sv. Mohora zastran Janežičevega spominka.) Odbor družbe sv. Mohora je 9. oktobra imel posebno sejo, v kateri je bilo sklenjeno, kako se ima ravnati z nabiranji denarjev za Janežičev spominek in njegovo vstanovitev.

Sklenilo se je enoglasno to-le:

1. Naj se Slovenci naprosijo, da naj „Besednik,“ kateri je zdaj vdovi in sirotama edina podpora, prav izdatno podpirajo.

2. Naj se Slovenci vabijo, da pošiljajo denarja za „Janežičev spominek“. Od tega denarja se oberne 300 gl. za spodoben spominek na grobu, kar se pa več nabere, naj se vloží v hranilnico na obresti. Eno polovico teh odstotkov dobiva Janežičeva hči Olga do svoje smerti, eno pa njegov sin Evgen do svojega 30. leta. Odbor, ki nabrani denar oskerbljuje, vzdiga vsako leto obresti iz hranilnice in jih izroča Janežičevi vdovi, dokler vdova ostane in otroka ne postane polnoletna.

Vdova mora te obresti obračati za spodoben odgojitev imenovanih dveh otrok. Ko pa vdova umerje ali se omoži, dobi te njene dolžnosti in pravice otrok postavni varh ali jerob. Kedar Olga umerje ali pa Evgen 30 let star postane ali pa tudi če prej umerje, napravi se iz tako oprostene polovice ali polovic shranjene istine ali glavnice tako imenovana „Janežičeva vstanovitev,“ do katere ima pravico najpred Janežičeva rodovina in žlahta, potem iz gornje in spodnje Rožne doline, in slednjič sploh na Koroškem rojeni slovenski učenci. Pravica, to vstanovitev ali štipendijo deliti, pripada odboru družbe sv. Mohora.

3. Nabira za „Janežičev spominek“ naj se raztegne na pet let, in naj se voli poseben odbor treh gospodov, ki darila v ta namen dajana sprejema in oskerbljuje.

4. Na to nabiro daje družba sv. Mohora celih pet let vsako leto polovico čistega dobička, ki jej po plačanih stroških iz vsakoletnega pošteva ostane.

Tako je sklenil družbin odbor in je — tako mislimo — gotovo ravnal po volji vsega naroda slovenskega. Zasluge Janežičeve so nepopisljive za ves narod, — ves narod naj mu tudi stavi spodoben spominek. Janežič je brez vsega dobička delal za ves narod in ni si nabiral zakladov, ki bi jih zapustil svojim otročičem. Od leta 1852. do leta 1868. je brez vse plače čisto zastoj spolnoval težavne dolžnosti tajnikove za družbo sv. Mohora. Časniki, ki jih je na svitlo dajal, niso si dobili nikoli toliko naročnikov, da bi si bil rajni kaj mogel na stran devati za svojo družino. Bolehal in bolehal je leta in leta in tako veliko denarja potrosil na zdravnike in zdravila. Mladim pisateljem, ki so mu pošiljali rokopisov, je plačeval njih izdelke čez mero dobro, da bi jim veselja narejal in jih v nemal za daljše delo-

vanje na polji narodnem. Naročnine, ktero so poverjeniki nabirali po raznih mestih, ni dobival cele, temuč moral je pogostoma zgube terpeti, ktere so znašale sto in sto goldinarjev. Zdaj se lahko verjame, da si Janežič ni nabiral zlata in srebra. Lahko se verjame, da so ga na smertni postelji zdihtlejši posilili in solze polile, ko je pomislil, kaj bo z njegovo družino. Naravnost povemo, da smo mu britke ure polajševali in sladili s tem, da smo mu rekli: Slovenski narod tvoje družine pozabil in zapustil ne bo.

Slovinci!

Na smertni postelji in že umirajoč se je Janežič Vas prijazno spominjal in Vam priporočal svoja dva otroka, ki šteje Olga 14, Evgen pa 8 let. S tem upanjem je Janežič umrl, da se bodo Slovenci usmilili njegovih otrok. Slovenci! ali se je rajni mar motil? Ali ne bote poiskali po vseh kotih in predalih in radi položili za Janežičev spominek poslednjega krajcarja, ki bo služil na čast celemu narodu in sperva podpiral Janežičeve, za njimi pa druge slovenske otroke? Slavni bratje naši Čehi so Zdenki Havličkovi nabrali tavžente za doto in jo poslali z imenom: „Hči češkega naroda“. Nas Slovencev ni sicer toliko kakor Čehov, pa vendar nas je $1\frac{1}{2}$ milijona, in ako vsakteri le po krajcarju daje, dobimo že lep denar za uboga otročiča in za njima za druge slovenske učence.

Slovinci! Slavimo slavno slavnih Slavov slavo. Živila Janežičeva vstanovitve!

Za odbornike, ki bojo nabiralo in oskerbljevali podarjeni denar, so se izvolili ti-le gospodje: Dürnwirth Karol, špiritval v Celovškem semenišču, B. C. Rossbacher, trgovec, in Einspieler Lambert, škofji tajnik v Celovcu. Denar naj se pošilja pod napisom: Dürnwirth Karol, špiritval v Celovcu. Vse, kar se pošlje v ta namen, bo razglaševal Janežičin časnik „Besednik“ in prevzel se bo vsak darček s hvaležnim srcem. Po petih letih se pa položi celi račun od te nabire za Janežičev spominek.

Slovinci! Božja pomoč!

V Celovcu 11. oktobra 1869.

Iz Predoselj nad Kranjem. Kakor druga leta, tako smo tudi letos pričeli 3. nov. šolo, in mislim, da tako tudi v vsem okraju; ker ni bilo mogoče dalje živine pasti zarad velikega snega. Pri nas so mi pravili, da je bil 18 do 20 palcev debel. Napravili so pa, kakor vsako leto, z sneženo mašino lepo pot iz vseh vasi do cerkve in šole. Tudi pri nas je bilo po stari navadi oznanjeno, da se prične s sv. mašo šola. V sredo torej je bila $\frac{1}{2}$ 10. ure sv. maša, pri kateri so učenci lepo peli in prosili božje pomoči za srečen začetek. Po maši smo jih vverstili v šolo. Vseh vkup učencev in učenk je 168 — dovolj za enega učitelja. Nekatere je zima prehitela, da hočejo bosí v šolo hoditi, ker še nimajo čevljev.

Tudi nedeljsko šolo smo 7. nov. pričeli, v katero je prišlo 110 dečkov in deklet. Za nedeljsko šolo imamo dobro knjigo: „Ponovilo“.

Naprosil sem tudi našo čast. duhovščino, da so oznanili napredovalno gospodarsko-kmetijsko šolo, katero sem tudi pričel 7. nov. Vsako nedeljo in praznik po kersčanskem nauku bodo prišli nedeljski dečki in drugi odrasčeni (če bodo hotli) poslušat, kajti druge dueve ni lahko mogoče. Brali in učili se bomo: „Umno kmetovanje“ (Zalokarjevo), „Kemijo“ (Vertovčev), „Fiziko“ (Robidatovo), „Umnega gospodarja“, „Domače in tuje živali“ (Mohorjeve knjige) i. dr. Se vé, da to ne bode mogoče vse v enem letu, sčasoma pa se bode vendar precej zgodilo. Že prvo nedeljo je bilo 80 poslušalcev, in med temi več odrasčenih; upam, da jih zanaprej še več pride, ker od začetka se še sramujejo veliki v šolo hoditi. Se vé, da se tu ne bode učilo, kako se mlati, kosi, orje, kravo molze itd. Treba je ljudi le napeljati, da z mišljenjem, umom in s pametjo se mora vse opravljati. Treba je poznati pri kmetstvu vse lastnosti, postave in vodila in učiti se, kako se dajo mnoge reči naj bolje pridelovati, hraniti in v korist obračati. Da prvo kmetovanje ni bilo tako, kakor pozneje, vsak lahko verjame. Pa sej je tudi sedaj med kmetovanjem in kmetovanjem velik razloček. Torej je treba, da se človek vedno uči iz dobrih knjig in po posnemanju.

J. Sajč.

Iz ljubljanske okolice. (Zbor učiteljev ljubljanske okolice.) (Dalje in konec.) — Tretje vprašanje: „Kako pospešuje veljava učiteljskega stanu vseh v šoli, in kako naj se ta pridobuje“, vname prav živahno besedovanje. V izvrstnem slov. govoru omenja med drugim g. Papler basage, s katero učitelj na rami nosivši, in od hiše do hiše biro pobiraje gotovo ne pospešuje veljave učiteljeve. G. Borštnik omenja med drugim šolski denar, g. Kuhar pičlo izobraženje in slabo materijalno stanje, g. Levstik mežnarijo, ter se pritožuje, da mora učitelj zvoniti, streči, cerkev pometati itd.; tudi toži, da mora o semnjih „štantnino“ pobirati, da pride dostikrat v neuščno „sitvacijo“, da mora z „bričem“ ta posel opravljati itd. G. Arko meni, da navada, ob nedeljih in praznikih vedno nove pesmi peti, veliko časa učitelju že s tem potratu, ko se mora s pevkami ubijati. G. Mežnar pravi, da naj se tudi opusti ogledniška služba pri mrtvih, ker tudi ta njegove veljave ne pospešuje. —

Pri končnem občnem razgovoru povzame g. inšpektor to vse vkup, ter zapisnikar g. L. Cvek v zapisnik zapiše te le poglavitne točke: 1. slabo materijalno stanje, 2. izkazek otrok, ki neredno obiskujejo šolo. 3. mežnarsko službo. 4. bira. G. inšpektor pravi, da štev. 1, 3, 4 bode nova šolska postava, štev. 2 pa okrajni šolski svet v prihodnje učitelja rešili. Tako se reši tretje vprašanje. Potem g. inšpektor naznanja, da za njegov okraj preneha biti četrtek počivalni dan, in bode zanaprej sredo to, kar je bil dozdaj četrtek. Dalje omenja še nekterih napak, katere je na svojem popotovanju pri podučevanju opazil, ter učitelje nagovarja, da naj si prizadevajo, da jih v prihodnje odstranijo. Tudi učiteljem na serece polaga važnost spodobne obnaše zavoljo nove šolske postave, ker bode marsikteri učitelj voljen v okrajni šolski svet. S slavoklici na vladarja sklene g. inšpektor svoj govor.

Konečno poprime še g. okrajni poglavar besedo, omenivši imenitnosti in truda učiteljevega, ter nagovarja učitelje, da naj mu vsaki

potrebe in ovire svoje šole pismeno naznani, da mu bode mogoče, kaj storiti in da bomo tako z združeno močjo na splošno korist delali. Učitelji to veselo sprejmejo. Zbor se konča ob polni ene ure.

Iz Ljubljane. Prošnja, katero so učitelji mestne glavne šole že pred dvema leti mestnemu magistratu izročili in v kateri so za povikšanje svoje plače prosili, je bila v seji mestnega svetovalstva 2. t. m. srečno rešena, in sicer tako le:

učitelju	4.	razreda	so	povikšali	plača	od	500	na	600	gold.
"	3.	"	"	"	"	"	420	"	500	"
"	2.	"	"	"	"	"	367	gl.	50	kr.
"	1.	"	"	"	"	"	262	"	50	"
"								"	400	"

Ta plača se bode izplačevala od 1. jan. 1870. l. Naj bi tudi druge srenje po deželi posnemale ta gotovo lepi zgled!

— Ministerstvo za šolstvo je tudi učiteljskim pripravnikom na Kranjskem dovolilo 12 štipendij po 100 gold. Lepa pomoč! pa vender pri vsem tem mladenčev ne mika učiteljstvo; letos je menda pet novincev v pripravniški šoli.

— Slovenski in nemški časopisi so poslednji čas naznanjali nesrečo, ki se je pripetila pri telovadbi z nekim učencem 4. razreda v mestni glavni šoli. Naj tedaj še „Tovars“ pové to prigodbo in sicer nepristransko in samo na sebi, kakor je! Učenci mestne glavne šole so pri telovadbi tako razdeljeni, da se 1. in 2. razred hodita k „Sokolovemu“ učitelju, 3. in 4. razred pa k učitelju ljubljanskih „turnarjev“ telovadit, in sicer vsaki razred po dvakrat na teden. K vsaki teh vaj gre tudi šolski učitelj s svojimi učenci, da jih verdeva. Preden so se telovadbe pričele, se je vsem učencem, posebno pa še v 4. razredu (kjer so že bolj zmožni) razlagalo, kaj in čemu so telovadbe i. t. d., ter se je tudi naravnost zapovedalo, da noben učenec pri telovadbah ne sme storiti kaj, kar bi se mu ne ukazalo, in da se v telovadnici nobeden ne sme dotakniti drugega orodja, kakor tega, ki se mu dovoli. Učenci so to tudi radi ubogali in se veselo vadili v „meri hoditi“, „roke in noge prav gibati“ i. dr., kakor so sploh prve vaje pri telovadbi. 22. preteč. m. se vadijo učenci 4. razreda tudi že nekoliko plezati, se vé, da le toliko, kolikor je kdo mogel, in pri vsakem je bil telovadbini učitelj zraven, da je tū pa tam pomagal in poprijemal, če je bilo kaj treba. Posamni učenci plezajo, drugi pa stojé v versti in gledajo plezavce, ter se radujejo nad to veselo igro. Malo pred, preden je treba domú iti, se pri šolskem učitelju oglasi učenec R., in toži, da mu ni dobro. Učitelj meni, da je to kaj navadnega, ker ta učenec že nekterekrti zavoljo bolehanja ni prišel v šolo, ter ga pusti z nekim tovaršem domú, in ne misli kar nič hudega o tem; še le, ko po časopisih zvé, da si je učenec R. pri telovadbah vrat zlomil, praša v šoli o tej žalostni novici, in samo dva učenca vésta povedati, da se je R. med tem, ko so se drugi učenci med plezanjem vverstovali, za učiteljevim kerblom mimo gredé kar hopima dvignil se proti neki ranti (Reckstange), in je na

tla padel, ter potem šel k šolskemu učitelju in djal, da mu je slabo. R. si je pri tej nerodnosti res vrat premaknil, da je bil nevarno bolan, toda sedaj mu je že bolje in upamo, da pride kmali v šolo, gotovo pa bode vse svoje žive dni pomnil, da tega, „kdor ne v boga, te pe nadloga“. Pa tudi ne pervikrat in zadnjikrat se ni zgodilo to, da so se vertoglavi otroci kaj poškodovali, akoravno so jih odraščeni še tako vestno varovali.

— V četrtek 11. t. m. smo spremili na pokopališče g. Filipa Fröhlicha, profesorja višje realke in akademičnega malarja, ki je po dolgem bolehanju, 43 let star umrl. Naj mirno počiva!

Razpis učiteljske službe.

V šoli sv. Jerneja pri Konjicah se bode postavil začasni učitelj, kateri bode imel 200 gold. letne plače, stanovanje, derva in prostovoljno mostovo biro. Učitelji, ki želé to službo dobiti, naj se do konec meseca listopada zglašajo šolskemu odboru pri sv. Jerneju pri gosp. Ladislavu Possek-u (pošta Polčane).

Pri sv. Jerneju 31. vinotoka 1869.

Za šolski odbor:

*Vincenc Kolar,
Gasper Marguč,
Jožef Pirš.*

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. *) Prestavljeni so gg.: Jožef Jerom, zač. učitelj na Žalini, na Kerko, in Matej Kračman, zač. učitelj s Kerke v Žalino; Janez Peruci iz Stopič v Toplice, in France Silvester iz Toplic v Stopiče; Jožef Vovk, zač. učitelj na Bohinjski Beli k sv. Jurju pri Šmarji, Martin Breznik, poterj. pripravnik, za zač. učitelja k sv. Jakobu pri Savi; France Avsec, podučitelj v Blejskem Gradu, za zač. učitelja na Bohinjsko Belo; France Hrovat, podučitelj v Cerknici, za podučitelja v Grad; Jernej Čenčič, osebni podučitelj v Zatičini, za podučitelja v Cerknici; Jožef Majar, poterj. pripravnik, za podučitelja v Zatičino; Leopold Suhadobnik, za zač. učitelja v Šmarten pod Šmarno goro; Valentin Pin, podučitelj v Cerkljah, za učitelja v Podrago; Alojzi Medja, podučitelj na Igu, za podučitelja v Cerklje; Janez Grebenec, poterj. pripravnik, za podučitelja na Ig; France Mercina, učitelj v Podragi, za učitelja na Góče.

*) Vljudno prosimo, da bi se gg. tovarši učitelji, ki so blizo urad na Štajerskem, Koroškem, Primorskem itd. pogovorili in pošiljali „Tovarsu“ premembe v učiteljskem stanu“ vsak iz svojih krajev, da bi jih, kakor do sedaj, tudi še dalje naznanjal. Vredn.